

Kinnitatud
Albu Vallavolikogu 15. oktoobri 2015. a
määrusega nr 10

Muudetud
Albu Vallavolikogu 21. aprilli 2016. a
määrusega nr 10

Albu valla arengukava 2011-2020

Eessõna

Albu valla arengukava on dokument, mis määratleb valla arenguvõimalused ja kokkuleppelised eesmärgid aastateks 2011-2019. Arengukavas määratletud strateegilised eesmärgid ning sõnastatud visioon aitavad igapäevaste otsuste tegemisel õigel sihil püsida. Eesmärkide püstitamisel ja tegevuste kavandamisel on eelkõige lähtutud valla elanike vajadustest. Arengukava on aluseks valla eelarve koostamisele, investeeringute kavandamisele ja nende jaoks rahaliste ja muude vahendite taotlemisele, sõltumata nende allikast. Albu valla arengukava aastateks 2011-2019 on kohalikku elu suunav töövahend, mis väljendab valla elanike, huvigruppide ja organisatsioonide soovi, tahet ja võimalusi kujundada oma tulevikku meie vallas.

Loodan, et Albu valla arengukava loob eeldused valla arenguks ning aitab kaasa jätkuvalt positiivsete muutuste elluviimiseks.

Kalju Kertsmik
Albu vallavanem

Sisukord

<u>Eessõna.....</u>	<u>2</u>
<u>Sisukord.....</u>	<u>3</u>
<u>Sissejuhatus.....</u>	<u>4</u>
<u>Lühiülevaade kehtivatest sektorarengukavadest.....</u>	<u>6</u>
<u>Albu valla arengukava 2006-2011 täitmisest.....</u>	<u>7</u>
<u>1. Looduskeskkond.....</u>	<u>7</u>
<u>2. Majanduskeskkond.....</u>	<u>7</u>
<u>3. Sotsiaalkeskkond.....</u>	<u>8</u>
<u>4. Tehiskeskkond.....</u>	<u>8</u>
<u>5. Kronoloogia.....</u>	<u>8</u>
<u>Olukorra kirjeldus.....</u>	<u>10</u>
<u>1. Asend ja territoorium.....</u>	<u>10</u>
<u>2. Rahvastik, asustus, iive.....</u>	<u>10</u>
<u>3. Ettevõtlus.....</u>	<u>13</u>
<u>4. Ehitustegevus Albu vallas.....</u>	<u>16</u>
<u>5. Avalik kord ja julgeolek.....</u>	<u>17</u>
<u>6. Majandus ja eelarve.....</u>	<u>18</u>
<u>7. Teed ja ühistransport.....</u>	<u>23</u>
<u>8. Keskkonnakaitse.....</u>	<u>24</u>
<u>9. Elamu- ja kommunaalmajandus.....</u>	<u>25</u>
<u>10. Sotsiaalne kaitse ja tervishoid.....</u>	<u>26</u>
<u>12. Haridus.....</u>	<u>32</u>
<u>13. Halduskorraldus.....</u>	<u>35</u>
<u>Albu valla arengustrateegia.....</u>	<u>37</u>

Sissejuhatus

Kohustus ja vajadus valla arengukava järele tuleneb kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse (KOKS) §-st 37, mille lõike 1 kohaselt peab vallal olema arengukava. Arengukava seaduse tähenduses on omavalitsusüksuse pika- ja lühiajalise arengu eesmärgid määratlev ja nende elluviimiseks tegevusi kavandav dokument, mis tasakaalustatult arvestab majandusliku, sotsiaalse ja kultuurilise keskkonna ning looduskeskkonna arengu pikaajalisi suundumusi ja vajadusi ning on aluseks erinevate eluvaldkondade arengu integreerimisele ja koordineerimisele. Mis tahes eelarveaastal peab kehtiv arengukava hõlmama vähemalt nelja eelseisvat eelarveaastat. Kui vallal on pikemaajalisi varalisi kohustusi või neid kavandatakse pikemaks perioodiks, tuleb arengukavas esitada andmed arengukava kehtivusaega ületavate kohustuste kohta.

Arengukava koosneb kolmest põhiosast:

- 1) Albu valla üldiseloomustus, kus kirjeldatakse põhjalikult valla olukorda olulisemate eluvaldkondade lõikes;
- 2) Visioon, strateegilised eesmärgid ja tegevusvaldkondade arengueesmärgid lähtuvalt hetkeolukorra vajadustest ja probleemidest;
- 3) Tegevuskava, kus on välja toodud lahendamist vajavad probleemid, eesmärgid ja nende saavutamiseks vajalikud tegevused, vastutaja ning võimalikud rahalised allikad.

Arengukava on aluseks:

- 1) eelarve koostamisel,
- 2) kohustuste võtmisel ja
- 3) investeringuprojektide kavandamisel.

Albu valla arengukava aastateks 2011-2016 koostamine algatati Albu Vallavolikogu 30. aprilli 2010. a otsusega nr 15, mil tehti arengukava koostamine keskkonna tüübist lähtuvalt ülesandeks volikogu alatistele komisjonidele järgnevalt:

- 1) majanduskomisjon – majanduskeskkond (juhtkomisjon);
- 2) sotsiaalkomisjon – sotsiaalkeskond;
- 3) haridus- ja kultuurikomisjon – kultuurikeskkond;
- 4) keskkonnakomisjon – looduskeskkond.

16. juulil 2010. a toimus Albu vallamajas arengukava koostamise käivitamiseks sissejuhatav seminar, milles Tartu Ülikooli Pärnu kolledži direktor Garri Raagma selgitas osalejatele arengukava vajalikkust ja üldisi eesmärke. Seminaril osales 21 inimest.

12. aprillil 2011. a toimus Albu vallamajas seminar, kus osalesid vallavalitsuse liikmed ja ametnikud ning vallavalitsuse hallatavate asutuste juhid ning arutleti arengukava tegevuskavasse kantavate tegevuste üle.

6. juunil 2011. a toimus Tõrvaaugu puhkemajas seminar, kus osalesid volikogu liikmed, vallavalitsuse ametnikud ja asutuste juhid ja kus vaadati üle valminud arengukava eelnõu ning arutati läbi osalejate tehtud muudatusettepanekud.

Albu Vallavolikogu 30. juuni 2011. a otsusega nr 24 otsustati Albu valla arengukava 2011-2016 eelnõu 11. juulist kuni 5. augustini 2011. a panna avalikult välja vallavalitsuse kantseleis, valla raamatukogudes ja valla veebilehel ning korraldada avalik arutelu 11. augustil 2011. aastal kell 13.00 Albu vallamajas arengukava eelnõu kohta laekunud arvamuste ja ettepanekute läbivaatamiseks.

11. augustil 2011. a toimunud avalikul arutelul arutati läbi arengukava eelnõu kohta esitatud ettepanekud, millele järgnenud volikogu istungil kinnitati Albu valla arengukava 2011-2016 Albu Vallavolikogu 11. augusti 2011. a määrusega nr 10.

Albu Vallavolikogu 17. oktoobri 2013. a määrusega nr 9 ja 25. septembri 2014. a määrusega nr 12 pikendati arengukava kehtivusaega ning muudeti tegevuskava.

Albu Vallavolikogu 15. oktoobri 2015.a. määrusega nr 10 otsustati pikendada arengukava kehtivusaega ning muuta seletuskirja ja tegevuskava ehk otsustati kinnitada uus redaktsioon.

Lühiülevaade kehtivatest sektorarengukavadest

Albu valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava on kinnitatud Albu Vallavolikogu 30. oktoobri 2014. a määrusega nr 15 ja ulatub oma kaugemates eesmärkides aastani 2025.

Albu valla jäätmekava aastateks 2008-2012 on kinnitatud Albu Vallavolikogu 27. märtsi 2008. a määrusega nr 7.

Arengukavad on olemas ka kõigil valla haridusasutustel:

- Ahula Lasteaed-alkkooli arengukava aastateks 2014-2017 on kinnitatud Albu Vallavolikogu 30. aprilli 2014. a määrusega nr 5;
- Albu Põhikooli arengukava aastateks 2015-2017 on kinnitatud Albu Vallavolikogu 25. juuni 2015. a määrusega nr 7;
- Albu Laste Mängutoa arengukava aastateks 2015-2017 on kinnitatud Albu Vallavolikogu 27. augusti 2015. a määrusega nr 9.

Varasematel aastatel on peetud vajalikuks koostada ka külade arengukavasid. Nii on 2003. aastal kehtestatud Kaalepi küla arengukava aastateks 2003-2005, Ahula küla arengukava aastateks 2003-2005, 2004. aastal Albu küla arengukava aastateks 2004-2007. Hiljem ei ole külade arengukavade koostamist enam vajalikuks peetud, kuna vastavad eesmärgid on leidnud kajastamist valla arengukavas.

Albu valla arengukava 2006-2011 täitmisest

1. Looduskeskkond

Arengukavas seati eesmärgiks spetsiifilistele sihtrühmadele suunatud ja loodusturismitoodete arendamiseks turismikontseptsiooni koostamine, kuid kontseptsioon jäi koostamata. Samas oleks vajalik selline kontseptsioon siiski koostada.

Oluliseks peeti ka loodushariduslikku tegevust ja vastava informatsiooni levitamist, kuid midagi konkreetset selles osas ette ei võetud.

2. Majanduskeskkond

Majanduskeskkonna puhul oli prioriteediks ettevõtluse arendamine, milleks nähti ette ettevõtlusalase teabe levitamist, ettevõtluseks sobilike pindade pakkumist, elamufondi kaasajastamist, uue tööjõu valda meelitamist. Albu Vallavolikogu 22. veebruari 2006. a määrusega nr 7 kehtestas volikogu ettevõtlustoetuse määramise korra, mille eesmärgiks on suurendada väikeettevõtjate tekke-, ümberorienteerumis- ja arenguvõimalusi Albu vallas. Taotletava toetuse maksimaalne suurus on 958,67 eurot. 5 aasta jooksul on välja makstud 6 toetust kogusummas 86222,55 krooni (5510,63 eurot). 25. jaanuari 2007. a määrusega nr 2 kehtestati noore spetsialisti stardiraha taotlemise ja eraldamise kord Albu vallas, mille eesmärgiks on suurendada noorte spetsialistide huvi tööle asumiseks Albu vallas, pakkuda noorele spetsialistile lisavõimalusi iseseisva elu alustamiseks Albu vallas ja tagada vallavalitsusele ning valla asutustele järjepidev spetsialistide olemasolu. Stardiraha suurus ühe taotleja kohta on 958,67 eurot. Nimetatud korra kehtivus on volikogu 29. detsembri 2010. a määruse nr 20 kohaselt kuni 2011. a lõpuni peatatud. 2005.-2010. aastatel maksti valla eelarvest ka interneti püsiühendusega liitumise toetust, kuid 2010. a lõpus leidis volikogu, et sellise toetuse järele puudub edaspidi vajadus¹.

¹ Albu Vallavolikogu 29. detsembri 2010. a määrusega nr 20 tunnistati Albu Vallavolikogu 16. juuni 2005.a. määrus nr 8 „Interneti püsiühendusega liitujate toetamise kord” kehtetuks

3. Sotsiaalkeskond

Sotsiaalvaldkonnas toimunud arenguid kajastab põhjalikult Albu Vallavolikogu 9. detsembri 2010. a otsusega nr 31 kinnitatud „Albu valla terviseprofiil“, milles sisaldub ka tegevuskava aastateks 2010-2014. Eelmisel perioodil kavandatud hooldekeskuse rajamine Järva-Madise külla on endiselt takerdunud rahastamisvõimaluste puudumise taha, kuid ideed maha maetud pole.

Ahula Lasteaed-alkkooli ruumides avati noortekeskus. Koolid hakkasid pakkuma õpilastele logopeedi teenust. Kaalepis avati külatuba.

4. Tehiskeskond

Olulisimate eelmise perioodi muudatustena tehiskeskkonnas tuleks mainida Albu-Männi kergliiklustee ehitust 2007. aastal, Valgehobusemäe Suusa- ja Puhkekeskuse külastuskeskuse hoone ja taristu valmimist 2008. aastaks, Albu Valla Rahvamajade Albu hoone renoveerimist 2010. aastal, tänavavalgustuse, vee- ja kanalisatsioonitrasside valmimist Albu ja Ahula külas.

5. Kronoloogia

2006. aastal alustati projekti „Valgehobusemäe Suusa- ja Puhkekeskuse väljaarendamine“ elluviimisega, renoveeriti Ahula vee ja kanalisatsioonitrassid, renoveeriti vallamaja saal, renoveeriti 6 vallale kuuluvat korterit Albu majas nr 9, koostöös MTÜ Albu Noortekeskusega renoveeriti Ahula Lasteaed-alkkooli keldriruumid, kus loodi võimalus noortekeskuse tegevuse alustamiseks, renoveeriti A.H Tammsaare monument Järva-Madisel. Koostöös Rakvere Teatri, Pärnu teatriga „Endla“ ja SA-ga A.H. Tammsaare Muuseum Vargamäel lavastati Vargamäel suvelavastus „Vargamäe Kuningriik“. Koostöös SA-ga A.H Tammsaare Muuseum Vargamäel tähistati 2006. aastat Eesti Tõe ja Õiguse aastana.

2007. aasta suurimateks investeeringuteks olid Albu-Männi kergliiklustee, valmis Lehtmetsa-Ristil Linnumetsa kinnistule parkla koos taristu, haljastuse ja valgustusega, jätkus projekti „Valgehobusemäe Suusa- ja Puhkekeskuse väljaarendamise“ elluviimine. SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse toetuse abil rajati uued puurkaevud 22 majapidamisele. Albus Männil renoveeriti elamiskõlblikuks 4 valla korterit. Koostöös Tallinna Linnateatriga

lavastati Albus Kukenoosi viljakuivatis etendust „Proffet“ ja jätkati „Vargamäe Kuningriigi“ etendamist Vargamäel.

2008. aastal moodustati uue asutusena Valgehobusemäe Suusa- ja Puhkekeskus, jätkus ka Euroopa Liidu projekti „Valgehobusemäe Suusa- ja Puhkekeskuse väljaarendamine“ elluviimine, mille tulemusena võeti 27. augustil vastu tehnilised rajatised, mis on vajalikud keskuse toimimiseks ja jätkusuutlikuks arenguks. Valmis 0,6 ha suurune veekogu, millest saab vett kunstlume tootmiseks. Uus veekogu on ka suurepärase koht ujumiseks. Valmis 400 meetri pikkuse veetrassiga kunstlume tootmise süsteem, lastele kelgumägi, liimpuidust suusasild, tõstukinõlv, lumerõngaraja ja lumelaua rajatrass ning jõulinnak. Valmis Ahula Lasteaed-alkkooli juurdeehitus, kus loodi võimalused sõimerühma tööks 15 lapsele. Hoones on suur saal, mis võimaldab läbi viia muusika- ja liikumistunde ka teistele lasteaiarühmadele ja algkooli õpilastele. Juurdeehitus ja vana koolihoone viidi üle õhkküttele, mis on keskkonnasõbralik ning säästlikum kui õliküte. Uues hoones on ka ruumid Eesti Postile, kes osutab vallarahvale postiteenust. Albu Valla Rahvamajade hooned Ahulas ja Albus viidi üle maaküttele. Uuendati Albu mõisa sokliääre sillutusvööd. Valla teedest renoveeriti Ahula-Neitla ja Neitla tööstusküla teid. Vargamäel etendati projekti „Tagasi Vargamäele“ etendusi.

2009. aastal renoveeriti Albu asula vee ja kanalisatsioonitrassid. Valgehobusemäele paigaldati mäetõstuk ning arendati välja neli uut teenust. SA A .H. Tammsaare Muuseum Vargamäel suutis Euroopa Liidu rahalisel toel astuda pika sammu arengus edasi ning on suuteline nüüd ka talvekuudel külalisi vastu võtma ja pakkuma neile uusi programme. Kultuurisündmuseks number üks oli kahtlemata projekti „Tarkus“ elluviimine Kukenoosi viljakuivatis koos Tõnis Mäe ja Tallinna Linnateatriga.

2010. aastal renoveeriti Albu Valla Rahvamajade Albu hoone. Järva-Madise Raamatukogu liideti Ahula Raamatukoguga ja kehtestati Ahula Raamatukogu uus põhimäärus, mille tulemusena Järva-Madise Raamatukogu tegevus 2010. aasta lõpuks lõppes. Kehtestati ka Albu Põhikooli ja Ahula Lasteaed-Algkooli uued põhimäärused. Suurim kultuuriprojekt, mida Albu vald korraldas, oli teatriprojekt „Vargamäe Varjus“ ning see lavastus pälvis Eesti 2010. teatriaasta nii lavastuse kui kunstniku preemia. Alustati Albu asula biopuhasti ja veetrasside renoveerimist.

Olukorra kirjeldus

1. Asend ja territoorium

Albu vald paikneb Järva maakonna põhjaosas, vald piirneb põhjas ja läänes Harju maakonna Anija ning Kõue valla, idas Lääne-Viru maakonna Tapa valla ja lõunas Järva maakonna Ambla, Roosna-Alliku ja Paide vallaga. Valla pindala on 257 km², mille poolest on ta Järvamaa suuruselt teine omavalitsus. Maastikuliselt kuulub Albu valla põhja-, lääne- ja lõunaosa Kõrvemaa maastikukaitseala koosseisu, millele on iseloomulik metsarohke ja hõreda asustusega maastik. Valda läbivad Pärnu-Rakvere-Sõmeru ja Piibe maantee, Kaalepi-Albu-Lehtmetsa jt teed. Albu valla elanikele on olulise tähtsusega ka Lehtmetsalt läbi Alavere ja Aruküla Tallinnasse suunduv Jäneda-Perila tee, mis on siit lühim tee Tallinnasse (Järva-Madiselt Tallinnasse ca 70 km).

2. Rahvastik, asustus, iive

Albu vallas elas 2015. aasta 1. jaanuari seisuga 1123 elanikku. Rahvastiku sooline jaotus on enam-vähem võrdne (578 meest ja 545 naist). Valla asustustihedus on 4,4 inimest ruutkilomeetri kohta, mis on Järvamaa omavalitsustest väikseima asustustihedusega (Vt. Tabel 1.).

Tabel 1. Järvavamaa vallad ja Paide linn 2015. aasta 1. jaanuari seisuga (*Allikas: Statistikaamet*).

	Rahvaarv	Pindala, km ²	Asustustihedus, in/km ²	Rahvaarvu muutus 5 aasta jooksul (võrreldes 2009. a)
Paide linn	8056	10,03	803,2	-794
Albu vald	1123	257,19	4,4	-127
Ambla vald	1915	166,45	11,7	-175
Imavere vald	857	139,59	6,1	-123
Järva-Jaani vald	1500	126,82	11,8	-120
Kareda vald	601	91,58	6,6	-89
Koeru vald	2126	236,82	9,0	-14
Koigi vald	892	204,45	4,4	-148
Paide vald	1556	300,40	5,2	-104

Roosna-Alliku vald	972	132,11	7,4	-178
Türi vald	9246	598,81	15,4	-1024
Väätsa vald	1265	195,33	6,5	-45

Valla elanikkond jaotub asustusüksuste (külad) vahel erinevalt. Albu valla territooriumil paikneb 16 küla (Albu, Ahula, Kaalepi, Järva-Madise, Orgmetsa, Peedu, Ageri, Seidla, Vetepere, Lehtmetsa, Pullevere, Sugalepa, Neitla, Mägede, Soosalu, Mõnuvere), nende pindalad ja elanike arvud on väga erinevad. Suurimad külad on suuruse järjekorras kahanevalt Albu, Ahula, Kaalepi ja Järva-Madise. Albus, Ahulas ja Kaalepis elab umbes kaks kolmandikku valla rahvastikust.

Albu valla vanuseline struktuur sarnaneb kogu Eesti vanuselisele struktuurile ja dünaamikale viimastel aastatel: vähenenud laste arv (0-15a.), suurenenud tööaliste arv (15-65 a.) ning vähenenud on pensioniealiste arv (65+ a.) (*Allikas: Statistikaamet*). Laste arvu vähenemine ja tööaliste hulga suurenemine viitab lääneeuroopaliku vananeva ühiskonna tekkele. Võrreldes Albu valla vanuselist struktuuri Järvamaa, Eesti valdade ja kogu Eestiga võib märgata, et Albu valla elanikkonnas on keskmiselt siiski veidi rohkem lapsealisi ja tööalisi kui mujal (Tabel 2). See tendents viitab Albu valla suhtelisele noorusele ja edukusele nooremate inimeste hoidmisel elanikkonnas.

Tabel 2. Albu valla laste, töö- ja pensioniealiste osatähtsus (%), 2015 a. 1. jaanuar (*Allikas: Statistikaamet*)

	Lapsed (0-15 a.)	Tööelised (15-65 a.)	Pensioniealised (65+ a.)
Mehed	22,3	63,5	14,2
Naised	18,9	55,6	25,5
Kokku	16,1	64,2	19,7
Järvamaa	20,5	57,8	21,7
Eesti vallad	16,9	64,2	18,9
Eesti	16,0	65,3	18,7

Sündide arvu poolest on Albu vald Järvamaal 11 vallast 5. kohal. Sündide arv sõltub noorte inimeste arvust, vallas valitsevast sotsiaalsest keskkonnast ja välistegurina ka tõmbekeskuste lähedusest, mis mõjutavad inimeste elukohavalikut. Tabelist 3, kus on esitatud Järvamaa valdade sündide arv viimasel ajal aastate lõikes on näha, et Albu valla sündide arv püsib suhteliselt stabiilsena.

Tabel 3. Sündide arv aastatel 2010-2014 Järvamaal (*Allikas: Statistikaamet*)

	2010	2011	2012	2013	2014
Paide linn	105	88	76	69	74
Albu vald	13	16	10	3	14
Ambla vald	26	24	30	14	19
Imavere vald	13	19	15	8	13
Järva-Jaani vald	14	14	15	15	8
Kareda vald	6	6	3	5	2
Koeru vald	28	22	19	17	18
Koigi vald	21	14	12	6	10
Paide vald	20	22	20	18	16
Roosna-Alliku vald	13	16	10	6	4
Türi vald	110	88	76	55	93
Väätsa vald	16	13	17	11	8

Sündide ja surmade kõrval on Albu vallal ja paljudel teistel valdadel Eesti peamiseks rahvaarvu mõjutajaks ka rahvastiku ränne linnadesse. Albu valla puhul on oluliseks teguriks pealinna Tallinna lähedus (kaugus ~70 km). Tallinnas elamine (registreeritud või registreerimata ränne) või töötamine (pendelränne) ei pruugi aga tingimata tähendada ametliku elukoha vahetust, seda eriti just Tallinna suhtelise läheduse tõttu. Järgnevalt on välja toodud rändesaldo Järvamaa omavalitsustes 5 aasta jooksul 2010-2014 a. (Tabel 4). Tabelist on näha, et Albu vald on aastatel 2010-2014 olnud Järvamaal rahvastiku arvu vähenemise poolest väljarände tõttu 11 vallast 7. kohal.

Tabel 4. Järvamaa omavalitsuste rändesaldo dünaamika 2010.-2014. a. (Allikas: Statistikaamet)

	2010	2011	2012	2013	2014	Kokku
Paide linn	-42	-32	-54	-33	-16	-177
Albu vald	-2	-2	-7	-8	-1	-20
Ambla vald	-5	-3	-3	-8	-5	-24
Imavere vald	0	0	-3	-6	-1	-8
Järva-Jaani vald	-6	0	1	-8	-8	-21
Kareda vald	-1	-6	-5	-3	-2	-17
Koeru vald	-11	-7	-18	-1	-13	-50
Koigi vald	-5	-2	-2	-2	1	-10
Paide vald	-6	-8	-9	-2	-1	-26
Roosna-Alliku vald	-6	-1	-2	2	1	-6
Türi vald	-36	-25	-39	-40	-7	-147
Väätsa vald	-6	2	-5	0	-8	-17

3. Ettevõtlus

Ettevõtlus jaotub geograafiliselt samamoodi nagu rahvastikki ehk suuremates küldes on ka rohkem ettevõtjaid. Näiteks osühinguid on Ahula külas 24, Kaalepis 15, Albus 21. Ülejäänud küldes on osühingud juba 7 ja vähem. Albu vallas tegutseb 14.10.2015 seisuga 101 osühingut, 73 füüsilisest isikust ettevõtjat, 26 mittetulundusühingut, 2 tulundusühistut, 1 sihtasutus ja 1 usaldusühing (allikas: äriregister). Suurimad ettevõtjad vallas on Ahula ja Albu küldes tegutsev puitmaju tootev AS Essenta, põllumajandusettevõtte Tammsaare osühing, vaibakudumistöökoda OÜ Preskosa ning mere- ja vabaajarõivaid tootev OÜ Pakpoord.

Tabel 5. Albu valla ettevõtlus arvudes tegevusalade kaupa (allikas: Statistikaamet)

Tegevusala	2010	2011	2012	2013	2014
Tegevusalad kokku	102	106	110	116	115
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	59	60	59	57	61
Mäetööstus	0	0	0	1	1
Töötlev tööstus	6	8	10	11	10
Veevarustus; kanalisatsioon; jäätme- ja saastekäitlus	0	0	0	0	0
Ehitus	3	5	9	13	9
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja mootorrataste remont	6	5	7	5	4
Veondus ja laondus	3	3	4	6	5
Majutus ja toitlustus	4	3	5	4	7
Info ja side	1	1	1	1	1
Finants- ja kindlustustegevus	0	0	0	1	0
Kinnisvaraala tegevus	1	2	2	0	0
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	2	2	1	1	1
Kutse-, teadus- ja tehnikala tegevus	13	12	10	12	11
Haldus- ja abitegevused	2	1	1	1	2

Tabelist selgub, et valdav osa Albu valla ettevõtjatest tegeleb põllumajanduse või metsamajandusega. Järgnevad suhteliselt võrdselt töötlev tööstus, ehitus ja erinev kutsetegevus. 2014. aastaks oli vähenenud kaubandusettevõtjate arv, kuid kasvanud ehitus- ja majutusosalal tegutsevate ettevõtjate arv.

Olulisemate **turismiobjektidena** on Albu vallas:

- 1) Tammsaare sünnikodu Vetepere külas, kus tegutseb SA A.H.Tammsaare Muuseum Vargamäel,

- 2) Valgehobusemäe Suusa- ja Puhkekeskus Mägede külas, kus on suurepärased võimalused murdmaa- ja mäesuusatamiseks, lumelaua- ja jalgrattasõiduks, matkamiseks, ujumiseks, väliürituste korraldamiseks nii suvel kui ka talvel,
- 3) Albu mõis koos mõisapargi ja kivisillaga Albu külas, kus tegutseb Albu Põhikool ja mis on suvevaheajal avatud mõisaturismist huvitunutele,
- 4) Järva-Madise kirik koos vabadussõjas langenute ausamba ja kalmistuga, kuhu on maetud A.H.Tammsaare vanemad,
- 5) Albu vallamaja koos A.H.Tammsaare monumendiga,
- 6) Seidla mõis koos 2010. a renoveeritud ja tegutseva tuuleveskiga Seidla külas.

Albu valda jääb suur osa **Kõrvemaa maastikukaitsealast**, sh Kakerdaja raba oma laudteede ja Kakerdi järve ning Simisalu külastuskeskusega.

Albu vallas on 10 **majutusteenuse pakkujat**. Aastatel 2012-2015 lisandunud 4 uut majutusteenuse pakkujat: Jäägri Villa, Lehtmetsa Puhkemaja, Kassiaru Puhkemaja, Tõrvaaugu puhkekeskuse majakesed.

Tabel 6. Albu valla majutusteenuse pakkujad ja nende majutuskohtade arv (*allikas: Järvamaa Turismiinfopunkt*)

Majutusteenuse pakkujad	Kohtade arv
Valgehobusemäe Suusa- ja Puhkekeskus	50
Rabav.ee	30
Kallisaba puhkemaja	30
Simisalu loodusmaja	58
Tõrvaaugu Puhkemaja	18
Lehtmetsa-Risti puhkemaja	8
Kassiaru talu puhkemaja	30
Jäägri villa	19
Tõrvaaugu puhkekeskuse majakesed	18
Rummusaare puhkemaja	50

Toitlustusteenust pakkusid seni Albu vallas Albu Valla Toiduait, Vilve Väikekõök OÜ ja Napu talu Simisalu loodusmajas. Viimastel aastatel on lisandunud 4 toitlustusteenuse pakkujat Valgehobusemäe Suusa- ja Puhkekeskus, Jäägri Villa, Kassiaru Puhkemaja, Tanksemäe Saffer. **Toiduainete kauplused** asuvad Albus ja Kaalepis.

Postiteenuseid osutatakse alates 2010. aastast ainult Ahula postkontoris. 2009. suleti Albu postkontor ja teenust hakkas osutama frantsiisikontor Albu Raamatukogus, kuid klientide arvu vähesuse tõttu otsustati ka see 2010. a sulgeda.

Avatud internetipunktid asuvad valla raamatukogude teeninduspunktides Albus, Ahulas, Kaalepis ja Järva-Madises.

Estwini projekti raames ühendati Albu vallas valguskaablivõrguga kolm valla suuremat asulat – Albu, Ahula ja Kaalepi. Mitmete organisatsioonide koostöö, Estwin projekti ja Elioni võrguarenduse tulemusena saavad kiirema interneti ja digi-TV teenuseid nii tänased kliendid kui ka uued soovijad. Uue valguskaablivõrgu ja sõlmede tulemusel on tulevikus antud piirkonnas võimalikud ka praegu loodavatest veelgi kiiremad ühendused suuremate vajadustega klientidele ning teenuste laienemisvõimalused.

2009. aastal alguse saanud EstWin projekti raames on plaanis ehitada üle Eesti fiiberoptilist kaablit ja võrguühenduskohti hõlmav side baasvõrk. Projekt toimib koostöös telekommunikatsioonifirmadega, kes loovad riiklikule baasvõrgule lisaks juurdepääsuvõrgu maapiirkondades elavate kodude ja ettevõtetele. Esimeses etapis kaeti tulevikuvõrguga 7 piirkonda, millest kolm asuvad Lõuna-Eestis, kaks Järvamaal ning kaks Harjumaal. Projekti EstWin esimeses etapis ehitati 6640 kilomeetrit fiiberoptilist kaablit ja 1400 võrguühenduskohta hõlmav side alusvõrk (baasvõrk). Hiljemalt 2020. aastaks rahuldatakse ka nn turutõrkepiirkondade ehk ennekõike hajakülade vajadused.

4. Ehitustegevus Albu vallas

Tabel 7. Ehituslubade (sh kirjalik nõusolekute) väljastamine (*allikas: Ehitisregister*)

Aasta	Ehituslubade arv	Kasutuslubade arv	Kirjalike nõusolekute arv
2010	20	8	1
2011	12	17	7
2012	23	19	11
2013	17	16	6
2014	8	8	22

2014. aastal anti ehituslubasid ja kirjalikke nõusolekuid peamiselt seoses eramajade ja nende kõrvalhoonete rekonstrueerimise või püstitamiseks. Üksikud ehitusload väljastati ka tööstushoonete ja elektriliinide rekonstrueerimiseks. Samuti esitati palju taotluseid seoses ehitisregistri korrastamisega ja ehitisregistris mitte kajastuvate olemasolevate ehitiste arvele võtmiseks.

5. Avalik kord ja julgeolek

Albu valda teenindavad põhiliselt Järva-Jaani konstaablijaoskonna politseiametnikud. Järva-Jaani konstaablijaoskonnas on kolm piirkonda: Albu – Ambla, Järva-Jaani – Roosna-Alliku ja Kareda – Koeru – Koigi.

Tabel 8. Albu valla õigusrikkumiste statistika (allikas: *Politsei- ja piirivalveamet*)

Aasta	Registreeritud kuritegusid kokku	Avastatud kuriteod	Väärteod
2010	26	14	34
2011	21	9	59
2012	10	11	48
2013	14	4	35
2014	16	13	40

Albu valla eripäraks on territooriumi hajaasustus, varavastaste kuritegude (näit vargused üksikus kohas asuvatest suvilatest) avastamise raskendatus, mis on tingitud võimalike tunnistajate olemasolu puudumisest ning territooriumi eripärast (maakonna piiriala ja Tallinna lähedus).

Albu valla eelarvest on toetatud abipolitseinike tegevust Albu vallas.

Albu vallas on moodustatud üks Naabrivalve sektor Järva-Madise külasse (Allikas: *MTÜ Eesti Naabrivalve*).

6. Majandus ja eelarve

Alates 2006. aastast makstakse Albu valla eelarvest **ettevõtlustoetust**, mida on õigus saada Albu vallas asuval ettevõtjal ja toetust makstakse mingi projekti teostamiseks vajaliku materiaalse põhivara soetamiseks või hoone rekonstrueerimiseks. Toetuse suurus on kuni 958,67 eurot, alates 27. veebruarist 2014.a on toetuse suuruseks kuni 960 eurot. 2006.-2014. aastatel on kokku välja makstud 11 toetust.

Tabel 9. Väljamakstud ettevõtlustoetused 2010-2014 (allikas: Albu Vallavalitsus)

Aasta	Väljamakstud toetuste summad eurodes ja saajate arv	Tegevusvaldkond
2010	1917,34 (2)	kokandus, jahindus
2011	958,67 (1)	suusahooldus
2012	958,67 (1)	põllumajandus
2013	2222,35 (3)	metsamajandus, ehitus
2014	450,00 (1)	põllumajandus

Alates 2007. aastast makstakse Albu valla eelarvest **noore spetsialisti stardiraha**. Eesmärkideks on suurendada noorte spetsialistide huvi tööle asumiseks Albu vallas, pakkuda noorele spetsialistile lisavõimalusi iseseisva elu alustamiseks Albu vallas ja tagada vallavalitsusele ning valla asutustele järjepidev spetsialistide olemasolu. Stardiraha on õigus saada kuni 36 aasta vanusel isikul, kellel on kesk-eri-, rakenduskõrg- või kõrgharidus, kes elab rahvastikuregistri andmetel Albu vallas ja kelle tööle asumisest on möödunud 4 kuud. Stardiraha suurus ühe taotleja kohta on 958,67 eurot. Stardiraha on välja makstud ühel korral 2008. aastal. Seoses valla eelarvetulude jätkuva vähenemisega otsustati volikogu 9. detsembri 2010. a istungil stardiraha maksmine 2011. aasta lõpuni peatada.

Valla eelarvemaht on alates 2011. aastast kasvanud. Suurem eelarve tõus on olnud aastatel 2012 ja 2013, mida on ennekõike tinginud Euroopa Liidu struktuuritoetuste edukas kasutamine valla investeringuteks. 2014 aastal on eelarve maht langenud võrreldes 2013. aastaga. Põhjuseks asjaolu, et Euroopa Liidu toetusi ei olnud 2014. a võimalik taotleda.

Tabel 10. Eelarve analüüs 2011-2014, eurodes (allikas: *Albu Vallavalitsus*)

2011. aasta	Eelarve	Täitmine	Täitmise %
Tulud			
Maksud	589 040	605 777	32,8
Kaupade ja teenuste müük	555 671	570 259	30,9
Muud tulud	42 051	44 608	2,4
Toetused	644 735	572 996	31,1
Kulude katteks suunatud jääk	13 808	13 808	0,7
Laenude võtmine	0	0	0
Kokku	1 845 305	1 807 448	97,9
Kulud			
Üldised valitsussektori teenused	215 266	207 415	11,2
Avalik kord ja julgeolek	831	416	0,1
Majandus	234 917	234 517	12,7
Keskkonnakaitse	2 071	1 257	0,1
Elamu-ja kommunaalmajandus	320 182	318 797	17,2
Tervishoid	6 776	5 764	0,3
Vaba aeg, kultuur, religioon	388 676	317 196	17,1
Haridus	506 499	498 708	27,1
Sotsiaalne kaitse	108 951	106 601	5,8
Laenude tasumine	61 136	60 932	3,3
Kokku	1 845 305	1 751 603	94,9

2012. aasta	Eelarve	Täitmine	Täitmise %
Tulud			
Maksud	637 000	632 343	24,6
Kaupade ja teenuste müük	716 297	724 007	28,1
Muud tulud	19 760	20 405	0,8
Toetused	1 146 418	479 707	18,6
Kulude katteks suunatud jääk	55 845	55 845	2,2
Laenude võtmine	0	0	0
Kokku	2 575 320	1 912 307	74,3
Kulud			
Üldise valitsussektori teenused	253 263	240 139	9,3
Avalik kord ja julgeolek	831	365	0,1
Majandus	419 285	404 309	15,7
Keskkonnakaitse	1 000	984	0,1
Elamu-ja kommunaalmajandus	778 494	116 229	4,5
Tervishoid	9 617	9 065	0,4
Vaba aeg, kultuur, religioon	344 303	318 200	12,3
Haridus	596 815	574 442	22,3
Sotsiaalne kaitse	124 844	117 453	4,5
Laenude tasumine	46 868	47 016	1,8
Kokku	2 575 320	1 828 202	71,0

2013. aasta	Eelarve	Täitmine	Täitmise %
Tulud			
Maksud	670 490	675 856	24,3
Kaupade ja teenuste müük	666 328	645 272	23,3
Muud tulud	21 800	22 650	0,8
Toetused	1 220 134	902 846	32,5
Kulude katteks suunatud jääk	84 105	84 105	3,0
Laenude võtmine	115 000	78 580	2,8
Kokku	2 777 857	2 409 309	86,7
Kulud			
Üldised valitsussektori teenused	254 332	247 751	8,9
Avalik kord ja julgeolek	592	420	0,1
Majandus	351 853	341 590	12,3
Keskkonnakaitse	1 200	1 137	0,1
Elamu ja kommunaalmajandus	917 594	660 636	23,8
Tervishoid	1 160	1 160	0,1
Vaba aeg, kultuur, religioon	395 017	310 888	11,1
Haridus	662 668	646 832	23,3
Sotsiaalne kaitse	142 326	130 216	4,6
Laenude tasumine	51 115	50 065	1,8
Kokku	2 777 857	2 390 695	86,1

2014. aasta	Eelarve	Täitmine	Täitmise %
Tulud			
Maksud	705 365	715 994	35,8
Kaupade ja teenuste müük	587 931	561 250	28,1
Muud tulud	23 400	25 410	1,3
Toetused	665 322	634 904	31,7
Kulude katteks suunatud jääk	18 614	18 614	0,9
Laenude võtmine	0	0	0
Kokku	2 000 632	1 956 172	97,8
Kulud			
Üldised valitsussektori teenused	250 160	242 330	12,1
Avalik kord ja julgeolek	655	503	0,1
Majandus	227 051	206 854	10,3
Keskkonnakaitse	1 355	1 355	0,1
Elamu ja kommunaalmajandus	243 449	236 518	11,8
Tervishoid	1 950	1 948	0,1
Vaba aeg, kultuur, religioon	381 645	339 030	16,9
Haridus	685 002	670 068	33,5
Sotsiaalne kaitse	150 809	144 135	7,2
Laenude tasumine	58 556	58 381	2,9
Kokku	2 000 632	1 901 122	95,0

Valla eelarve maht oli suurim 2013. aastal, mil olulise osa eelarvest moodustasid investeeringud. Valmis sai Kaalepi-Seidla vee- ja kanalisatsioonitrassid ja rekonstrueeriti Seidla pumbamaja. Valgehobusemäel valmis uus puurkaev-pumpla. Soojustatud sai Ahula Lasteaed-Algkooli vana hoonekorpuse osa. Kõikide nende investeeringute katteks saadi rahalist toetust projektidest.

Tabelis 11 kajastuv tulumaksu laekumine on iga-aastaselt kasvanud.

Tabel 11. Tulumaksu laekumine 2010-2014 (allikas: *Maksu- ja Tolliamet*)

Aasta	Summa (eurodes)
2010	497 821
2011	534 574
2012	555 288
2013	602 371
2014	641 137

Riigilt saadav tasandusfond on vähenenud seoses valla eelarvesse laekuva tulumaksu osa kasvamisega.

Tabel 12. Tasandusfondi suurus Albu valla eelarves (allikas: *Albu valla majandusaasta aruanded*)

Aasta	Tasandusfond (eurodes)
2010	108 586
2011	81 325
2012	78 848
2013	74 495
2014	71 358

Kui vaadata valla elanike sissetulekuid (tabel 13), siis on need alates 2010. aastast pidevalt kasvanud, välja arvatud pensioniealiste ehk vanuses 63 ja vanemad, kelle puhul on märgata 2014. aastal väikest langust. Tulusaajate arvu osas (tabel 14) on langus jätkuv, mis tähendab, et tööhõive paranemist pole küll märgata, kuid suureneb jätkuvalt töötajate keskmine sissetulek.

Tabel 13. Albu valla keskmine brutotulu (eurodes; allikas: *Statistikaamet*)

Aasta	Vanuserühmad kokku	Alla 25	25-49	50-62	63 ja vanemad
2010	629,38	435,98	712,80	573,23	311,48
2011	674,39	483,80	766,24	611,69	494,71
2012	706,65	539,12	790,63	665,83	520,94
2013	771,21	649,71	845,99	715,63	540,86
2014	831,56	693,60	907,96	792,14	531,62

Tabel 14. Brutotulu saajaid Albu vallas (*allikas: Statistikaamet*)

	Vanuserühmad kokku	Alla 25	25-49	50-62	63 ja vanemad
2010	499	59	284	143	13
2011	495	69	269	144	14
2012	495	72	257	146	20
2013	488	57	265	145	21
2014	481	52	268	135	27

7. Teed ja ühistransport

Albu valda läbivad suurematest riigimaanteedest Pärnu-Rakvere-Sõmeru maantee, Piibe maantee, Perila-Jäneda maantee, Kaalepi-Lehtmetsa maantee.

Kui kuni 2008. aastani suurenesid **teehoiuks** kavandatud summad üsna märkimisväärselt, riigieelarve eraldis oli ca 134 200 eurot. Seoses majanduskriisiga vähendas riik alates 2009. aastast 4,5 korda riigieelarvest kohalike teede hoiuks eraldatavat summat. Riigipoolne toetus pole 2008. aasta tasemeni tõusnud.

Tabel 15. Albu valla teehoolduse eelarve (eurodes; allikas: *Albu Vallavalitsus*)

Aasta	Esialgne eelarve	Lõplik eelarve	Riigieelarve eraldis	Tegelik kulu
2010	42 757	45 186	30 678	44 035
2011	34 374	56 117	27 880	56 064
2012	94 206	196 276	38 588	193 703
2013	156 437	143 333	57 710	137 948
2014	64 593	54 597	54 253	54 684

Albu vallas on üks avalik valla bussiliin: Ahula - Kaalepi - Järva-Madise - Albu - Lehtmetsa - Ahula. Liin avati valla poolt eesmärgiga võimaldada valla elanikele õhtuti liikumist Lehtmetsa suunas.

Maakonna- ja kaugbussiliinidest läbivad ja peatuvad Albu vallas järgmised liinid:

Nr 26 – Käravete - Paide

Nr 39 – Paide - Aravete - Tapa - Paide

Nr 40 – Ahula - Albu - Jäneda - Aegviidu - Paide

Nr 348 – Rakvere - Paide - Pärnu

Nr 413 – Aruküla - Koeru - Järva-Jaani - Aegviidu - Tallinn

Lähimad rongipeatused asuvad Aegviidus ja Jänedal.

8. Keskkonnakaitse

Albu vallas tegeleb keskkonnakaitseteemadega volikogu keskkonnakomisjon ja vallavalitsuse keskkonnaspetsialist ning vallavalitsuse hallatav asutus Vallaasutus „Teenus“, mis tegeleb ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniteenuse osutamise ning jäätmehoolduse korraldamisega.

Albu valla jäätmekava aastateks 2008-2012 on kinnitatud Albu Vallavolikogu 27. märtsi 2008. a määrusega nr 7. Kuna Albu vallas elab vähem kui 1500 elanikku, siis Albu vallas ei ole jäätmeseaduse §-st 135 lg 2 jäätmevedu korraldatud. Albu valla suurematesse küladesse on paigutatud avalikud konteinerid pakendite, papi ja paberi ning klaasi kogumiseks.

9. Elamu- ja kommunaalmajandus

Albu vallale kuulub 33 eluruumi, millest 7 on 4-, 14 on 3-, 2 on 2- ja 10 on 1-toalised. Ahulas on 10 eluruumi ja Albus 23 eluruumi. Enamik eluruume on vallavalitsus soetanud eesmärgiga renoveerida need ja pakkuda välja valda saabuvale uuele tööjõule. Põhjuseks asjaolu, et vallas puudub eluruumide turg ning see on täna ainuke võimalus, et parandada osaliseltki elukeskkonda kahes valla suuremas külas. Lisaks eluruumidele on vallal 4 korterit, mida kasutatakse muul otstarbel: Kaalepi Külakeskus (1 korter), Ahula Sotsiaalne Varjupaik (3 korterit). Probleemiks on eelkõige eraomanikele kuuluvad, kuid samas tühjad ja elamiskõlbmatud eluruumid nii Ahulas (endise aadressiga maja nr 18) kui Albus (Männi 10) Need rikuvad ka üldist heakorda. Albu vallas ühtegi soojusettevõtjat ei tegutse, kuna kaugkütet ei toimu. Korterelamud on lahendanud soojaprobleemid majasiseste katlamajade abil. Albu külas Männi 8 elamus müüb elanikele soojust Albu Vallavalitsus, kellele kuulub valdav osa elamus asuvatest korteritest.

Korteriühistuid on vallas 10. Kokku on Ahulas, Kaalepis, Ageris, Orgmetsas, Lehtmetsas, Soosalus ja Albus 26 korterelamut.

10. Sotsiaalne kaitse ja tervishoid

Sotsiaalse kaitse küsimustega tegelevad vallas volikogu sotsiaalkomisjon, vallavalitsuse sotsiaal- ja lastekaitseõunik, noorsootöö- ja haridusspetsialist ning vallavalitsuse hallatav asutus Ahula Sotsiaalne Varjupaik, mille põhiülesanne on üldhooldekoduteenuse osutamine.

Tabelitest 16, 17 ja 18 selgub, et erinevatel aastatel on toetuste maksmine erinev. Võrreldes 2013. aastaga on 2014. aastal suurenenud oluliselt toimetulekutoetuste üldsumma ning suurenenud on ka valla eelarvest makstavate toetuste üldsumma.

Tabel 16. Toimetulekutoetuste maksmine ja rahuldatud toetuste arv (allikas: *Statistikaamet*)

Aasta	Summa, eurot	Rahuldatud taotluste arv
2010	14 583,36	173
2011	16 242,60	155
2012	13 916,93	132
2013	13 928,00	104
2014	22 713,95	157

Tabel 17. Toimetulekutoetust saanud perekondade arv ja toetuste saamise kordade arv Albu vallas 2010-2014 (allikas: *Statistikaamet*)

	Kokku	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2010	(statistika puudub)												
2011	25	5	0	3	0	3	2	4	0	1	2	3	2
2012	19	3	2	1	1	2	0	1	0	0	2	3	4
2013	19	5	1	1	2	2	2	1	0	0	1	1	3
2014	25	5	1	3	1	1	0	3	3	1	2	2	3

Tabel 18. Albu valla eelarvest makstud sotsiaaltoetused 2010-2014 (allikas: *Albu Vallavalitsus*)

Aasta	Summa (eurodes)
2010	10 926
2011	11 474
2012	11 480
2013	10 267
2014	12 527

Ahula Sotsiaalne Varjupaik on Albu Vallavalitsuse hallatav asutus, kus tagatakse sotsiaalteenust vajavatele isikutele nende eale ja seisundile vastav hooldamine, rehabilitatsioon ja meditsiinilise abi korraldamine ning muude toimetulekuks vajalike teenuste osutamine. Varjupaigas töötab 6 täiskohaga töötajat - 5 hooldajat ja juhataja. Hooldus toimib ööpäevaringselt. Kohti on 10. Klientide jaoks on 6 tuba – 1-, 2- ja 3-kohalised. Ratastoolis liikuvale kliendile on võimaldatud juurdepääs duširuumi. 3 korda päevas pakutakse sooja sööki. 2007. aastal on ruumides teostatud remont - paigaldati kõikidele ruumidele uued aknad ja kõikidele tubadele uued põrandakatted. Vastavalt vajadusele külastab varjupaika perearst ja ka Järva-Madise koguduse õpetaja.

Alates 2014. aastast teenindavad Albu valla elanikke erinevad perearstid Aravetel, Järva-Jaanis, Ahulas jt kohtades.

11. Vaba aeg, kultuur ja religioon

Albu Valla Rahvamajad on vallavalitsuse hallatav kultuuriasutus, mille eesmärgiks on valla kultuurielu edendamine, rahvuskultuuri säilitamine ning valla elanikele oma loominguiliste võimete ja oskuste arendamiseks võimaluste loomine. Rahvamaja tegutseb kahes hoones: Albu rahvamajas ja Ahula rahvamajas.

Rahvamajas tegutsevad järgmised **ringid**: kaks rahvatantsuringi, kaks lauluringi, näitering, maaliring ja segakoor. Rahvamajas on võimalik tegeleda järgmiste spordialadega: korvpall, võrkpall, raskejõustik, jalgpall, aeroobika ja tervisevõimlemine.

2010. a renoveeritud Albu rahvamajas on olemas kõik tehnilised võimalused nii ringide tegevusteks kui ka kutseliste kollektiivide vastuvõtuks. Ruumid on sobilikud perekondlike sündmuste tähistamiseks, laagrite korraldamiseks jne. Kavas on jätkata Ahula rahvamaja hoone rekonstrueerimist, et luua paremad tingimused kultuuri- ja sporditöök. Rahvamajades rõhutakse ringide töö kvaliteedile. Tähtsustatakse traditsiooniliste ürituste järjepidavust. Traditsioonilisteks üritusteks on igaaastane taidlejate kevadkontsert koos ringijuhtide tänamisega, laste lauluvõistlus, näiteringi esietendused, maaliringi näitused jne. Ollakse avatud headele ideedele, mis aitab parandada kultuuritegevust vallas. Suurt huvi tuntakse kutseliste kollektiivide esinemiste vastu.

Albu vald on tuntud pika **traditsiooniga kultuuri- ja spordiürituste** poolest. Albu vald annab välja A.H.Tammsaare nimelist Albu valla kirjanduspreemiat, mida on välja antud juba 38 korda. Pikema traditsiooniga üritused on Tammsaare Rahvamatk, Albu Sügisjooks, Albu Suusasõit Jaak Mae karikatele, Erika Rattaralli, suvised teatrietendused Vargamäel ja Albus, Albu Mõisa Kunstisuvi, Indrek Liiva mälestusvõistlused sangpommis, laste kevadpäevad jne. Lisaks eeltoodule on algatatud uusi kultuuri- ja spordiprojekte, mis on leidnud aktiivset poolehoidu valla rahva poolt.

Albu valla **spordirajatisteks** on Valgehobusemäe Suusa- ja Puhkekeskus, Ahula rahvamaja, Albu rahvamaja, Albu korvpalli- ja tenniseväljak, Albu võrkpalliväljak, Ahula valgustatud terviserada, Albu tõsteruum, Kaalepi võrkpalliplats. Valgehobusemäe Suusa- ja Puhkekeskuses tegutseb ka valla noorte hulgas populaarne lumelauakool, kus antakse noortele algteadmisi lumelauasõidu kohta.

Albu vallas tegutseb kaks rahvaraamatukogu: Albu Raamatukogu ja Ahula Raamatukogu. **Albu Raamatukogu** asub Albu külas Albu rahvamajaga samas hoones. Raamatukogu on avatud kõigil tööpäevadel. Raamatukogu teeb tihedat koostööd Albus asuva lasteaia ja kooliga ning korraldab erinevaid üritusi nii lastele kui ka täiskasvanutele. 2010. aastal toimus koolitus “Jutuvestmine kogukonnas” ja õpilaste külaskäik Türi Ringhäälingumuuseumisse. Raamatukogu on ka koht, kus inimesed käivad lihtsalt suhtlemas. Tugevat konkurentsi raamatukogule on osutamas internet, mistõttu on vähenemas nii lugejaskond kui ka külastused (vt tabelit 18). Raamatukogu teenused on kõigile tasuta.

Tabel 19. Albu Raamatukogu arvudes (allikas: *Albu Raamatukogu*)

Aasta	Lugejad	Laenutused	Külastused	Fond
2010	177	3282	2095	8644
2011	174	2718	1962	8847
2012	175	2286	1878	9041
2013	158	2255	1480	8988
2014	151	2158	1406	9169

2014.a. seisuga on fond kokku 9169 teavikut, millest ilu- ja lastekirjandust 6536.

Aastas lisandub uusi raamatuid ca 200, ajakirju 12 nimetust ja ajalehti 3.

Ahula Raamatukogu asub Ahula külas Ahula Lasteaed-Algkooliga samas hoones ja teeninduspunktid asuvad Järva-Madise külas vallamajas ja Kaalepi külatoas. Kuni 2011. aastani tegutses Järva-Madise külas Järva-Madise Raamatukogu, kuid 2010. a lõpus liideti asutus Ahula Raamatukoguga.

Tabel 20. Ahula Raamatukogu arvudes (allikas: *Ahula Raamatukogu*)

Aasta	Lugejad	Laenutused	Külastused	Fond
2010	202	7580	2470	10760
2011	239	6163	2214	11824
2012	260	6401	2494	12132
2013	272	4687	2044	11137
2014	287	4474	1824	10959

Albu vallas tegutseb üks muuseum – Albu valla ja Eesti Vabariigi poolt 4. detsembril 2002. a asutatud **Sihtasutus A.H.Tammsaare Muuseum Vargamäel**, mille eesmärgiks on A.H. Tammsaare loomingulise pärandi uurimine ja tutvustamine, tingimuste loomine kultuuriväärtuste taastamiseks, hoidmiseks, kogumiseks, uurimiseks ja säilitamiseks ning üldsusele teaduslikel, hariduslikel ja meelelahutuslikel eesmärkidel nende vahendamise võimaldamine, samuti kultuuriürituste korraldamine oma majandustegevuse, investeeringute ja ettevõtluse kaasamise ning toetuste ja annetuste kaudu ning Sihtasutuse kasutuses oleva vara haldamine ja arendamine. Muuseumi ajalugu ulatub 1958. aastasse, mil A.H.Tammsaare 80. sünniaastapäeval 30. jaanuaril avas Tapa rajooni kultuuriosakond Tammsaare Põhja talus A.H.Tammsaare Memoriaalmuuseumi, mis aga reorganiseeriti 1959. a Paide Rajoonidevahelise Koduloomuuseumi filiaaliks.

Järva-Madise külas asub **Järva-Madise kirik**, kus tegutseb Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku Järva-Madise Püha Matteuse Kogudus, millel on 01.01.2015 seisuga 98 annetajaliiget. Albu vald toetab koguduse tegevust iga-aastase valla eelarvest makstava tegevustoetusega. Kogudus teeb aktiivset koostööd Ahula Sotsiaalse Varjupaiga ning vallavalitsuse sotsiaal- ja lastekaitsenõunikuga. Kogudus abistab valla vähekindlustatud peresid neile riiete jagamisega. Koguduse omandisse kuulub Järva-Madise kalmistu, mis paikneb kahel maaüksusel kogupindalaga 10,7 ha.

Albu vallas tegutseb 14.10.2015. a seisuga kokku 25 **mittetulundusühingut**, kellest 10 on korteriühistud. 2015. a lisandus nimistusse uuena MTÜ Fit4ever. Alates 2006. aastast tegutseb vallas tollaste külavanemate asutatud **Albu valla külade selts**, mille eesmärgiks on Albu valla külade elu korraldamine ja edendamine, infrastruktuuride väljatöötamine ja arendamine. Selts on oma tegutsemise ajal koostanud 38 projekti, millest rahastatud on 24 summas 61 209,46 eurot. Seltsi peamiseks tegevuskohaks on Kaalepi külatuba, mille sisustamine on olnud ka seltsi üheks suurimaks saavutuseks. Külatoas tegutsevad ringid ja osutatakse erinevaid teenuseid. Külatuba on ka koht perekondlike ja muude sündmuste tähistamiseks.

Albu Vallavalitsus annab alates 1993. a välja infolehte **Kodukaja**, mis kajastab Albu valla omavalitsusorganite (volikogu ja valitsuse) tegevust, annab ülevaate muudest Albu vallas viimase kuu jooksul toimunud sündmustest ning avaldab erinevaid juhendeid, soovitusi, nõuandeid ja muud infot, mis võiks olla vajalik Albu valla elanikele. Kodukaja ilmub kord kuus - tavaliselt kuu lõpus või järgmise kuu alguses. Kuus, tavaliselt juulis, mil vallavolikogu

istungit ei toimu, Kodukaja ei ilmu. Kodukaja saadetakse postiga igasse Albu valla peresse ja tehakse kättesaadavaks ka valla veebilehel.

Albu vallas tegeleb **noorsootööga** vallavalitsuse noorsootöö- ja haridusspetsialist. Vabatahtliku noorsootööga tegeleb ka noorteühing MTÜ Albu Noortekeskus, millele on Albu valla poolt avatud noortekeskusena tegutsemiseks antud ruumid Albu rahvamajas ja Ahula Lasteaed-Algkoolis, mida külastab keskmiselt 20 noort päevas. Albu vallas tegutsevad aktiivselt ka skaudid ja noorkotkad. Vabatahtlikku noorsootööd teeb Kaalepis lisaks Albu Valla Külade Selts.

12. Haridus

Alusharidus

Albu vallas tegutseb kaks lasteaeda: Ahula Lasteaed-Algkool kolme lasteaia rühma ja 38 kohaga ning Albu Laste Mängutuba kahe rühma ja 26 kohaga. Albu valla lasteaedades käib lapsi ka teistest valdadest. Lastega tegelevad kvalifitseeritud töötajad ning laste arv lasteaedades ei ületa riiklikult ettenähtud norme.

Lasteaedade eesmärgiks on pakkuda kvaliteetset alusharidust: kodukohta, loodust ja (pärimus-)kultuuri hindavas, turvalises, lapse arengut toetavas ning tervist edendavas keskkonnas. Tehakse koostööd lastevanematega, et kujundada aktiivsed ja loovad isiksused. Lasteaedade ruumid vastavad tervisekaitse nõuetele ja on varustatud nõuetele vastava tuleohutussüsteemiga.

Lasteaedades mitmekesistatakse laste huvitegevust, tegeletakse erivajadustega lastega, pakutakse tugiteenuse spetsialistide teenust ning kaasajastatakse pidevalt tegelusvahendeid, mänguasju ja õueala.

Põhiharidus

Albu vallas tegutseb kaks kooli: Ahula Lasteaed-Algkool ning Albu Põhikool. Ahula Lasteaed-Algkoolis toimub õppetöö I-IV klasside liitklassides. Albu Põhikoolis toimub õppetöö I-IX klassile osaliselt liitklassides. Koolides töötavad õpetajad vastavad kvalifikatsiooninõuetele, kes kasutavad õppetöös aktiivõppemeetodeid, mitmesuguseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendeid. Koolides töötavad tugispetsialistid, kes on toeks õpilastele ja aitavad lapsevanemaid ning koolide personali. Koolid vastavad tervisekaitse nõuetele ja on varustatud nõuetele vastava tuletõrjevalvesüsteemiga.

Albu Põhikool on mõisakool ning kuulub Järvamaa Mõisakoolide Ühingusse, see annab lisavõimaluse tegeleda süvendatult ajaloo ja (pärimus-)kultuuri õpetamise ja propageerimisega.

Koolide eesmärgiks on konkurentsivõimelise põhihariduse pakkumine kodulähedases asukohas, arvestades paikkonna ajalugu, kultuuri ja looduskeskkonda. Eesmärgiks on ka õpilaste individuaalsus õppetöös ja huvitegevuses ning kaasata tegevustesse lapsevanemaid ja kogukonda.

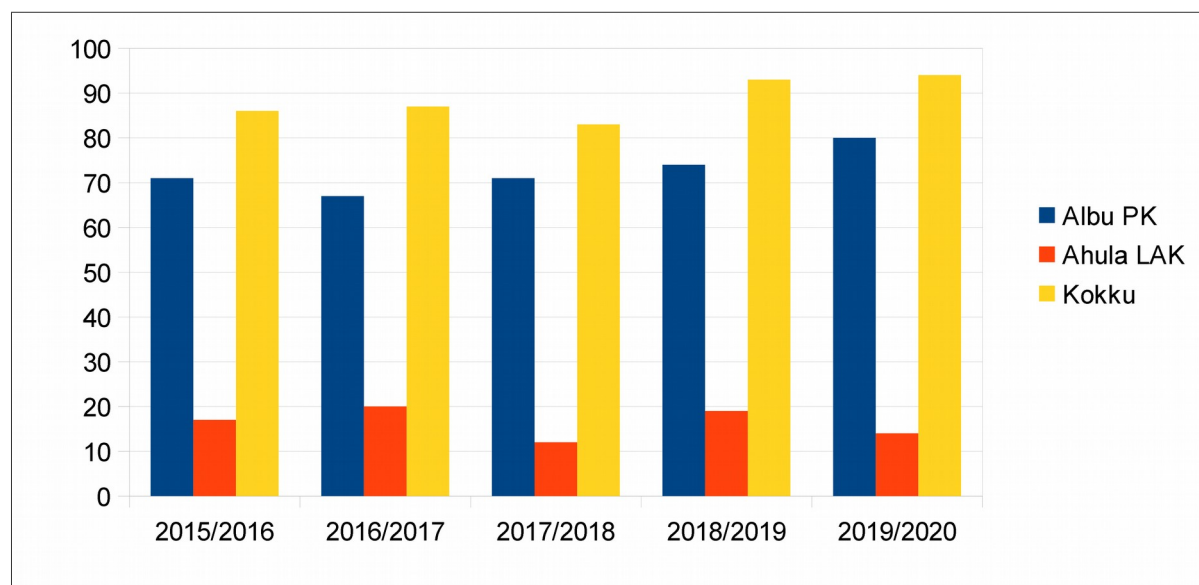
Koolide õpetajad ja tugispetsialistid osalevad süstemaatiliselt täienduskoolitustel. Arendatakse edasi tugispetsialistide teenuseid. Pidevalt toimub info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kaasajastamine, sh digiõppevara kasutusele võtmine (õpilaste ja õpetajate varustamine tahvelarvutitega). Koolides pakutakse spetsiifilisi võimalusi huvitegevuseks (robotika jm). Tegeletakse projektitööga, et mitmekesistada õppetööd ja huvitegevust.

Viimastel aastatel on õpilaste arv vähenenud mõlemas koolis, mistõttu on vajalik haridusvõrgu korrastamine.

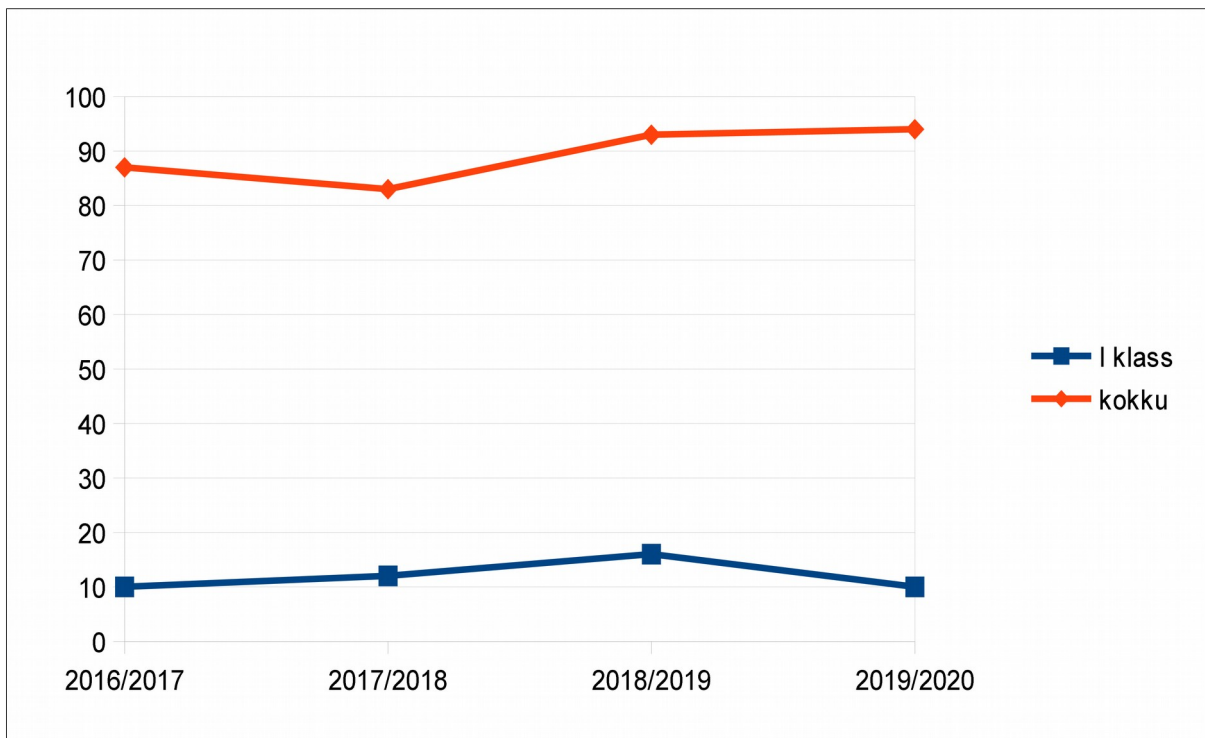
Tabel 21. Õpilaste arvu prognoos Albu valla koolides

Õppeaasta	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020
Albu PK	71	67	71	74	80
Ahula LAK	13	20	12	19	14
Kokku	84	87	83	93	94

Joonis 1. Õpilaste arvu prognoos Albu valla koolides

Joonis 2. Õpilaste arvu prognoos koolide liitmisel I klassis ja kogu koolis.

13. Halduskorraldus

See peatükk käsitleb Järvamaa omavalitsuste volikogude ettepanekuid halduskorralduse teemal alates 2011 aastast.

Albu Vallavolikogu 30. oktoobri 2012.a otsusega nr 39 tehti Ambla vallale ettepanek koostöövaldkondade määratlemiseks ja ühiseks tegutsemiseks. Lähtudes sellest otsusest korraldas Albu Vallavalitsus 2012. a detsembris kohtumise, milles osalesid mõlema valla vallavalitsused ja vallavolikogud. Järgmise kohtumise pidi korraldama Ambla Vallavalitsus.

Järva-Jaani Vallavolikogu 27. juuni 2013 otsusega nr 21 tehti naaberomavalitsustele ettepanek alustamaks läbirääkimisi haldusterritoriaalse korralduse muutmiseks. Albu Vallavolikogu 29. augusti 2013 otsusega nr 40 keelduti läbirääkimiste alustamisest, kuna Ambla vald keeldus läbirääkimistest Järva-Jaani vallaga ja Albu Vallavolikogu ei pidanud liitumiskõnelusi otstarbekaks ilma Ambla valla osaluseta ning soovis jätkata läbirääkimisi Ambla vallaga.

Paide Linnavolikogu 4. märtsi 2015 otsusega nr 488 tehti Järvamaa omavalitsustele ettepanek alustada läbirääkimisi omavalitsusüksuste ühinemiseks. Albu Vallavolikogu 30.aprilli 2015 otsusega nr 17 nõustuti Paide Linnavolikogu ettepanekuga läbirääkimiste alustamiseks omavalitsusüksuste ühinemiseks.

2015. a kevad-suvel toimusid Ambla valla juhtide eestvedamisel kohtumised Albu, Ambla ja Järva-Jaani valdade juhtidega, et arutada ühiselt, kas oleks võimalik moodustada tulevikus Põhja-Järvamaale üks omavalitsus, juhul kui riigi poolt seatavad kriteeriumid lubavad seda. Teemaga oldi nõus jätkama 2015. a novembris, kui on teada riigi poolt koostatud objektiivselt mõõdetavad kriteeriumid ja haldusreformi põhimõtted ning kolme valla ühinemisel suudaksime neid täita.

Visioon ja missioon 2020

Visioon

1. Albu vald on väärtustatud elukeskkonnaga, heakorrastatud, arenenud ettevõtlusega ning infrastruktuuriga elamispiirkond
2. Albu vallas väärtustatakse piirkonna identiteeti, kultuuri, traditsioone, koostööd ja omaalgatust
3. Albu vald on aastaringselt hästi toimiv turismi- ja puhkemajanduspiirkond

Missioon

Albu vallas on loodud tingimused elanike heoluks ja arenguks, ettevõtluskeskkonna arendamiseks ning looduskeskkonna säilimiseks.

Albu valla arengustrateegia

Majandus ja ettevõtlus

- Igal soovijal on olemas võimalus elektroonilisele infovahetusele (andmeside võimalus ka hajakülades).
- Koostöös naaberomavalitsustega reklaamitakse Mäo-Ahula-Tapa ettevõtluskoridori võimalusi ja potentsiaali ettevõtluse arendamiseks ning uute töökohtade loomiseks. Rajatud on arenenud infrastruktuuriga väikeelamute piirkonnad (Albus, Kaalepis, Ahulas).
- Enamkasutatavad valla- ja riigiteed on viidud mustkatte alla. Perila-Jäneda tee on ehitatud sellise kattega, mis võimaldab seal liikuda ka raskematel veomasinatel. Ehitatud on Kaalepi-Ahula kergliiklustee.
- Tiheasustusaladel on heas korras infrastruktuur. Ehitatud välja Kaalepi-Seidla veetrassid ning rajatud Kaalepi-Seidla-Ahula kanalisatsioonitrass koos uue biopuhasti ehitamisega Ahulas.
- Albu vald on tuntud ja väärtustatud loodus- ja kultuuriturismi sihtkoht, aktiivse puhkuse piirkond Järvemaal, Kõrvemaal ja Eestis.
- Edasi on arendatud aktiivse puhkuse ja sportimise võimalusi, aastaringseks kasutamiseks (suusakeskus, jalgratta-, matka- ja suusarajad, trikijalgratturite rajad, lumelaua- ja mäesuusatrassid jne).
- Väljaarendatud ühtne visuaalne infosüsteem (viidad, infotahvlid, külade sildid jne).
- Toimib piirkondlik turismi- ja puhkemajanduse koostöövõrgustik ja ühine kohaturundus (majutus, toitlustus, käsitöö, aktiivne puhkus, harrastused jne).
- Vallavalitsuse, ettevõtjate ja MTÜ-de koostöö on sihipärane ja järjepidev.
- Valla asutus „Teenus“ on ümber kujundatud vallale kuuluvaks äriühinguks.
- Vallavalitsuse hallatav asutus Valgehobusemäe Suusa- ja Puhkekeskus on ümber kujundatud sihtasutuseks.

Kultuurikeskkond (haridus, kultuur, sport, noorsootöö)

- Albu vallas on võimalik omandada konkurentsivõimeline põhiharidus. Gümnaasiumiharidust omandavad valla lapsed Paide linnas, Ambla vallas ja teistes Eesti omavalitsustes. Valla koolides toimivad tugisüsteemid. Õpilaste arvu vähenemisel kaalutakse valla ühise haridusasutuse moodustamist. Koolides toimivad huvialaringid on populaarsed.
- Väikelastel on võimalus käia kodulähedastes lapsesõbralikes lasteaedades Ahulas ja Albus.
- Edukalt toimivad traditsioonilised kultuuri- ja spordiüritused.
- Renoveeritud on Ahula Rahvamaja hoone.
- Lastele antakse kvalifitseeritud treenerite käe all õpetust lumelaua, jalgpalli, korvpalli ja klassikalise tõstmise treeningutes. Ekstreemsporti harrastavatele noortele on loodud omad võimalused.
- Valgehobusemäe Suusa- ja Puhkekeskusest on välja kujunenud rahvusvaheline võistluskeskus.

Sotsiaalkeskond

- Tagatud on kvaliteetne hoolekandeteenus. Järva-Madisele on ehitatud Albu valla hooldekeskus, mis vastab passiivmaja nõuetele.
- Avahooldusteenus on tagatud kõigile abivajajatele.
- Albus on renoveeritud sotsiaalkorter.
- Vaimse puudega inimestele võimaldatud toetatud elamine.
- Sotsiaaltöö tegemiseks on olemas transpordivõimalused.
- Vald maksab täiendavaid sotsiaaltoetusi.
- Albus ja Ahulas on tagatud esmatasandi arstiabi ja esmatasandi uuringute võimalus.
- Vallas toimuvad aktiivsed kohanemiskoolitused töötutele, tööharjutusprogrammid.
- Koostöös eraettevõtjaga osaletakse taristu rajamisel erahooldekeskuse tarvis.

Looduskeskkond

- Ehitatud Kaalepi-Seidla veetrassid ning rekonstrueeritud Seidla pumbajaam. Kaalepi küla puhas vesi tuleb Seidlast.
- Ehitatud Kaalepi-Seidla-Ahula kanalisatsioonitrassid ning renoveeritud Ahula biopuhasti.
- Tagatud on valla heakord.
- Taastatud on Tammsaare väljamäe arhailised vaated.

Valla maine

- Albu vald on tuntud nii Järvemaal kui Eestis. Aktiivselt tegeletakse valla võimaluste tutvustamisega ettevõtjatele ja potentsiaalsetele uutele elanikele. Koos püütakse hoida ja edasi arendada valla positiivset mainet.